Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
______________ dos. Zaur Məmmədov

"09" 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050101 Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi
Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil
Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyat
I.Fənn haqqında məlumat:
Fənnin adı: Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi-4. Proqramı: (Fənn üzrə sillabus "Azərbaycan dili və ədəbiyyat" kafedrasının 14.09.2023--cü il tarixli iclasının qərarı ilə (protokol №1) təsdiq edilmişdir).
Kodu: İF – B10.4
Tədris ili: III (2025-2026). Semestr: V
Tədris yükü cəmi:. Auditoriya saatı 60 (Mühazirə 30 saat, Seminar 30 saat)
Təhsilalma forması: Əyani
Tədris dili: Azərbaycan dili
AKTS üzrə kredit: 6
Saat:
II. Müəllim haqqında məlumat:
Adı, soyadı, dərəcəsi: Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dos. Mehman Qaraxan oğlu Əliyev
Məsləhət günləri və saatları:
E-mail ünvanı: mehman.aliyev57@gmail.com
Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40 , 2 saylı tədris korpusu
III. Tövsiyyə olunan dərslik, dərs və metodik vəsaitlər:
Əsas ədəbiyyat
1.Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı (Ali məktəblər üçün dərslik), I və II cildlər. Bakı, Bakı Dövlət Universiteti nəşriyyatı, 2007
2.Azərbaycan Sovet ədəbiyyatı. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, "Maarif" 1988. 543.
3.Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı, I və II cildlər. Bakı: "Elm və təhsil", 2016
Əlavə ədəbiyyat
3.Mirhüseyn Abbas. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi (Mühacirət ədəbiyyatı kontekstində)Bakı,2018.
4. Sultanlı Vaqif. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı. Bakı,1998
IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi 1,2 və 3 fənlərinin tədrisi vacibdir.
V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.
VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Ən yeni dövr Azərbaycan ədəbiyyatı filoloji təhsil sistemində əsas fənnlərdən biridir. Bu fənn vasitəsi ilə tələbələr xalqımızın tarixinin ən yeni dövründə yaratdıqları ədəbiyyatla tanış olacaq, onun janr, üzlub, mövzu və məndərica baxımından necə inkişaf edəcəyini öyrənəcəklər. Heç şübhəsiz ki, müasir dövrün sənətkarlarının və yazılan əsərlərin öyrənilməsi baxımından "Ən yeni dövr Azərbaycan ədəbiyyatı fənni üzrə mühazirə və seminar məşğələləri ilə bağlı keçiriləcək mövzular tələbələrin hazırlığına müsbət təsir göstərəcəkdir.
Məqsəd ən yeni dövr Azərbaycan ədəbiyyatını öyrənməklə yanaşı, onu təbliğ etmək, həm dövrün özünə, həm də bu dövrdə yaranmış ədəbiyyat barədə tələbələrə sərbəst fikir bacarığını aşılamaqdan ibarətdir.
VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2025-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla

müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində , 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həmdə laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2025-cü il tarixli qərarina uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandıra bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandıra bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: *Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görüləcək.*

X.Fənnin təqvim planı: *Mühazirə 30 saat, Seminar 30 saat,* ***Cəmi 60 saat***

№	Mövzunun adı	Saat		Tarix
		Müh	Sem	
1.	Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə ədəbiyyat, Siyasi-ictimai ziddiyyətlər və represiya dövrü ədəbiyyatı (1920-1940) Plan: 1.Poeziy 2.Nəsr 3.Dramaturgiya 4.Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq 5.Dövrün ədəbi mənzərəsi 6.Poeziyada mövzu axtarışları (H.K.Sanılı, Ə.Cavad) Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
2	Siyasi-ictimai ziddiyyətlər və repressiya dövrü ədəbiyyatı (1920-1940), H.Cavid və Y.V.Çəmənzəminli Plan: 1. Poeziya 2. Nəsr 3. Dramaturgiya 4. Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq 5. Hüseyn Cavid yaradıcılığının ikinci dövrü 6.Hüseyn Cavidin "Azər" poeması 7.Y.V.Çəmənzəminli həyat və yaradıcılıgı 8.Ədibin hekayə və roman yaradıcılığı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
3	C.Cabbarlı və M.S.Ordubadi, S.Rüstəm və M.Müşfiq Plan: 1. C.Cabbarlının həyat və yaradıcılığı 2.C.Cabbarlının dramaturgiyası 3.M.S.Ordubadinin roman yaradıcılığı 4.S.Rüstəmin həyat və yaradıcılığı 5.S.Rüstəmin poemaları və dram əsərləri 6.M.Müşfiqin həyat və yaradıcılığı 7.M.Müşfiqin epik şeir yaradıcılığı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	

4	İkinci dünya müharibəsi dövründə ədəbiyyat , Səməd Vurğun Plan: 1.Poeziya (S.Vurğun, Ə.Vahid, Ə.Cəmil) 2. Nəsr (S.Rəhimov, Ə.Məmmədxanlı, M.Hüseyn) 3. Dramaturgiya (M.Hüseyn, M.S.Ordubadi) 4. Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq (M.Cəfər) 5. S.Vurğunun həyat və yaradıcılığı 6.Şairin poemaları 7.S.Vurğunun dramaturgiyası Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
5	S.Rəhimov və Mir Cəlal, Əbülhəsən Ələkbərzadə, Məmməd Rahim, Ənvər Məmmədxanlı Plan: 1. S.Rəhimovun həyat və yaradıcılığı 2. S.Rəhimovun povest və romanları 3. M.Cəlilin həyat vəyaradıcılığı 4. M.Cəlilin nəsri 5. Ə. Əbülhəsənin həyat və yaradıcılığı 6.M.Rahimin şeir və poemaları 7.Ə. Məmmədxanlının həyat və yaradıcılığı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
6	Müharibədən sorakı dövrdə ədəbiyyat (1946-1960), Mehdi Hüseyn və Mirzə İbrahimov Plan: 1.Poeziya (Z.Xəlil, O.Sarıvəlli, İ.Səfərli) 2.Dramaturgiya 3.Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq, 4. M.Hüseyn yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili 5. M.İbrahimov yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
7	Sabit Rəhman və Rəsul Rza, İlyas Əfəndiyev və Balaş Azəroğlu Plan: 1.S.Rəhman yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili 2.R.Rza yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili 3.İ.Əfəndiyev yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili 4.B.Azəroğlu yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
8	Milli özünəqayıdış dövründə ədəbiyyat (1960-1990) (Poeziya),Milli özünəqayıdış dövründə ədəbiyyat (1960-1990) Plan:1.Poeziyanın inkişaf istiqamətləri 2. Ə.Kərimli, N.Rəfibəyli, M.Dilbazi, Mədinə Gülgün, Qabil, Ə.Tudə, M.Yaqub, N.Həsənzadə və b. 3.Nəsr 4. Dramaturgiya 5.Tənqid və ədəbiyyatşünaslıq Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
9	İsa Muğanna(Hüseynov) və İsmayıl Şıxlı, Bəxtiyar Vahabzadə və Nəbi Xəzri Plan: 1. İ.Muğannanın yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili 2. İ.Şıxlı yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili 3.B.Vahabzadə yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili 4.N.Xəzri yaradıcılığının ədəbiyyatşünaslıq təhlili Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
10	Hüseyn Arif, Məmməd Cəfər, Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı Plan: 1.H.Arifin həyat və yaradıcılığı 2.H.Arifin mövzu və sənətkarlıq xüsusiyyətləri 3.Məmməd Cəfər tənqidçi və ədəbiyyatşünas kimi 4.Mövzunun ictimai- siyasi mənzərəsi 5.Poeziya 6.Nəsr Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
11	Məmmədhüseyn Şəhriyarın həyat və yaradıcılığı, Bulud Qaraçorlu Səhənd, Məmməd Biriya Plan:1. M. Şəhriyarın həyat və yaradıcılığı 2.Şairin lirikası 3."Heydərbabaya salam" poeması 4.Səhəndin həyat və yaradıcılığı 5.Səhənd yaradıcılığında Dədə Qorqud motivləri 6.M.Biriyanın həyat və yaradıcılığı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
12	Səməd Behrəngi, Qulamhüseyn Sayedi, Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı Plan: 1.S.Behrənginin həyat və yaradıcılığı 2.Şairin əsərlərində azadlığın tərənnümü 3.Q.Sayedinin həyat və yaradıcılığı 4.Mühacirət və mühacirət ədəbiyyatı 5.Siyasi mühacirətin mərhələləri və əsas nümayədələri 6.Poeziya, nəsr və dramaturgiya Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
13	Əli bəy Hüseynzadə, Əhməd bəy Ağaoğlu, Ə.Cəfəroglu, Məmməd Əmii Rəsulzadə, Almas İldırım Plan: 1.Ə.Hüseynzadənin həyat və yaradıcılığı 2.Ə.Ağaoğlunun həyat və	2	2	

	yaradıcılığı 3. Ə.Cəfəroglu nasir və tədqiqatcı kimi 4.M. Ə.Rəsulzadənin həyat və yaradıcılığı 2. A.İldırımın ədəbi irsi, qürbət poeziyası Mənbə: 1,2,3,4,5			
14	Müstəqillik dövründə ədəbiyyat (1991-2005), Xəlil Rza Ulutürk, Yusif Səmədoğlu Plan: 1.Dövrün xülasəsi 2.Poeziya, nəsr, dramaturgiya 3.X.Rza Ulutürk yaradıcılığının təhlili 4.Y.Səmədoğlunun nəsr yaradıcılığı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
15	Məmməd Araz, Anar, Elçin Plan: 1.M.Arazın həyat və yaradıcılığı 2.M.Araz istiqlal şairi kimi 3.Anarın həyat və yaradıcılığı 4.Elçinin həyat və yaradıcılığı Mənbə: 1,2,3,4,5	2	2	
	Cəmi:	30 s.	30 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbələr aşağıdakıları bilməlidirlər: Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi fənninin tədrisində əsas məqsəd milli ədəbiyyatın tarixi mərhələləri ilə bağlı tələblərə hərtərəfli elmi bilik verməkdir. Tələbə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin mərhələləri elmi-nəzəri, ədəbi-bədii məlumata yiyələnməli, həmin dövr çərçivəsində fəaliyyət göstərən ədəbi simaların yaradıcılığı ilə yeni metodoloji, nəzəri konsepsiyalar baxımından yaxından tanış olmalı və ədəbiyyat tarixinin digər problemləri haqqında məlumatları mənimsəməlidir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının spesifik xüsusiyyətlərini sistemli şəkildə təsvir edir;

Ayrı- ayrı bölgələrdə yaranan ədəbi məclislərin fəaliyyətini şərh edir;

XX əsrdə yaranan yeni ədəbi forma, üslub və janrların mahiyyətini dəyərləndirir;

Dövrün görkəmli ədiblərinin yaradıcılığını milli dəyərlər müstəvisindən təqdim edə bilir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollokvium sualları:

I Kollokvium sualları

1. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və repressiyalar dövrü ədəbiyyatı. Ə.Cavad. S.Hüseyn
2. Cəfər Cabbarlının yaradıcılığı
3. Süleyman Rüstəmin yaradıcılığı
4. Mikayıl Müşviqin yaradıcılığı
5. Səməd Vurğunun yaradıcılığı
6. S.Vurğunun "Vaqif" pyesi
7. C.Cabbarlının bədii nəsri
8. S.Rüstəmin müharibə dövrü lirikası
9. İ.Hüseynovun (Muğanna) "Məhşər" romanı
10. S.Rəhimovun "Mehman" povesti
11. Rəsul Rzanın yaradıcılığı
12. Süleyman Rəhimovun yaradıcılığı
13. Mir Cəlal yaradıcılığı
14. İsa Hüseynovun (Muğanna) yaradıcılığı
15. Ənvər Məmmədxanlının yaradıcılığı

II Kollokvium sualları

1. Müharibə dövrü ədəbiyyatı. M.Hüseynin yaradıcılığı
2. Mirzə İbrahimovun yaradıcılığı
3. Azərbaycan mühacirəy ədəbiyyatı. A.İldırımın yaradıcılığı
4. Əli bəy Hüseynzadənin yaradıcılığı
5. Məmməd Əmin Rəsulzadənin yaradıcılığı
6. Müstəqillik dövrü ədəbiyyatı. B.Vahabzadənin yaradıcılığı
7. S.Rəhmanın yaradıcılığı

8. Ə.Ələkbərzadənin yaradıcılığı
9. Ə.Vahidin həyatı və yaradıcılığı
10. Ə.Kərimin yaradıcılığı
11. Y.Səmədoğlunun "Qətl günü" romanı
12. Nəbi Xəzrinin yaradıcılığı
13. İsmayıl Şıxılının yaradıcılığı
14. Yusif Səmədoğlunun yaradıcılığı
15. Xəlil Rza Ulutürkün yaradıcılığı

XV. İmtahan sualları:

1. Rəsul Rzanın lirikası.
2. S.Rəhimovun "Mehman" povesti.
3. M.Müşfiqin poemaları
4. Ə.Ələkbərzadənin həyatı və yaradıcılığı.
5. İ.Hüseynovun "Məhşər romanı."
6. S.Vurğunun "Zəncinin arzuları"
7. C. Cabbarlının "Od gəlini pyesi.
8. A.İldırımın həyatı və yaradıcılığı.
9. S.Hüseynin həyatı və yaradıcılığı.
10. Ə.Hüseynzadənin ədəbi-tənqidi və kulturoloji fəaliyyəti.
11. S.Rüstəmin həyatı və yaradıcılığı.
12. M.Müşfiq lirikasının sənətkarlıq xüsusiyyətləri
13. Ə.Vahidin həyatı və yaradıcılığı.
14. S.Rəhmanın dramaturgiyası.
15. Ə.Ələkbərzadənin "Yoxuşlar" romanı.
16. Ə. Cəmilin həyatı və yaradıcılığı.
17. H. Arifin həyatı və yaradıcılığı.
18. M.Yaqubun həyatı və yaradıcılığı.
19. Nəbi Xəzrinin lirikası.
20. M.Müşfiqin həyatı və yaradıcılığı.
21. R.Rzanın həyat və yaradıcılığı
22. M.Yaqub lirikası.
23. M.Ə.Rəsulzadənin ictimai-siyasi və ədəbi fəaliyyəti.
24. H.Arifin lirikası.
25. Y.Səmədoğlunun həyatı və yaradıcılığı.
26. M.Ə.Rəsulzadənin ədəbiyyatşünaslıq fəaliyyəti.
27. Ə.Cavadın həyatı və yaradıcılığı.
28. M.İbrahimovun cənub mövzulu hekayələri.
29. Ə.Kərimin həyatı və yaradıcılığı.
30. İ.Şıxlının "Dəli Kür" romanı.
31. Y.Səmədoğlunun "Qətl günü" romanı.
32. M.Arazın lirikası.
33. B.Vahabzadənin həyatı və yaradıcılığı.
34. R.Rzanın "Qızıl gül olmayaydı" poeması.
35. M.İbrahimovun həyatı və yaradıcılığı.
36. İ.Hüseynovun (Muğanna) povestləri.
37. M.Hüseynin yaradıcılığı.
38. C.Cabbarlının ilk satirik və lirik şeirləri.
39. M.Müşfiqin lirikası.
40. S.Vurğunun ictimai-siyasi və fəlsəfi şeirləri.
41. Ə.Cavadın "Səsli qız" poeması.
42. A.İldırımın şeirlərində qəriblik duyğusu və qürbət motivləri.
43. S.Vurğunun lirikası.
44. X. R. Ulutürkün həyatı və yaradıcılığı.
45. M. Araz.
46. M.Cəlalın satirik və yumoristik hekayələri.
47. Nəbi Xəzrinin yaradıcılığı və "Günəşin bacısı" poeması.

48. M.Hüseynin “Daşqın” romanı.
49. M.Cəlalın “Açıq kitab” romanı.
50. S.Vurğunun “ Vaqif” pyesi.
51. A.İldırımın lirikası.
52. İ.Hüseynovun həyatı və yaradıcılığı.
53. S.Rüstəmin lirikası.
54. M.Müşfiqin “Azadlıq dastanı” poeması.
55. Ə.Məmmədxanlı lirik-psixoloji hekayə ustası kimi.
56. C. Cabbarlının nəsri.
57. Nəbi Xəzrinin “Ana” poeması.
58. S. Rüstəmin müharibə əsərləri və “Ana və poçtalyon” şeiri.
59. Əli Kərimin lirikası.
60. C. Cabbarlının “Almaz” pyesi.

“Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi-4” fənninin sillabusu **050101** “Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi” ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. **“Azərbaycan dili və ədəbiyyat”** kafedrasının 9 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 01).

Kafedra müdiri: **dos.Q.İ.Rufullayev**

Fənn müəllimi: **dos.M.Q.Əliyev**